

Kmetiski prijatelj.

Der Bauernfreund.

Izhaja v sako pervo in tretjo nedeljo v mesec, in košta s postnino vred za celo leto 1 gld. 50 krajcarjev, za pol leta 80 krajcarjev.

Rokopisi se nazaj ne pošiljajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Za ostanila se plača za navadno versto 8 kr.

Denar za naročilo kmetiskega prijatelja prosimo pošiljati v gosposke ulice številka 6 (Herrngasse Nr. 6).

Bogatin in revež.

Ljudje so bili vsakičas in bodo vsakičas reveži in bogatini, naj bodo si ti ali ovi klerikalni ali liberalni, nemci ali slovinci, ali morda tudi svetovalci vlade. Razloček med liberalnimi in klerikalnimi poslacni je samo ta, da se svobodoljubni vedno trudijo revešem pomagati, ali jim saj omogočiti, da se njihova mladost povzdigne iz revščine, klerikalni pa bres da bi se aranovali, pravijo: Kmet, ti ostani pri svojem plugu, in troji sinovi in troje hčere naj bodo ubogi dnevnikarji (taberharji), če posestvo ne doseže sredit vseh pošteno.

Ravno tisti, k' se sicer zdaj štejejo med pervake, ravnilo pa so se iz naj hujše revščine do dobrih služb v državi, ker bilo jim je mogoče, obiskovati nemške šole in univerze, ravno ti so trudijo najbolj, da bi kmet ostal siromak in nevden. Da misljo tako pervaki, kateri so duhovskega stanu, temu se ni čuditi, duhoven se ne sme ženiti, nima družine, nima otrok, ktere bi postavno svoje smel imenovati, toraj tudi ne pozna tiste ljubezni do mladosti, kakor pravi oče; on morda ljubi sicer mladost, pa vendar ne more nikdar razumeti, koliko truda stoji pravega očeta preskorbeti svoje otroke. Duhovnu ne manjka ljubezni do bližnjega, pa razumeti ne more, in razsoditi ne zna življenja, ktere ga višval nikdar ni; pridruži se temu voščidel še narodna zagrisenost ali fanatizem, in ta ga zapelje popolnoma od pravega pota.

Kdo pa ne bo obaodil tistih pervakov, ki so jim v mladosti mili darovi, ktere so prejimali od nemških družin, ja naj voškrat celo življenje iz vsmiljenja pri nemških družinah, pripomogli, da bilo jim je mogoče obiskovati srednje šole, kateri bočili so se z mnogoverstnimi težavami, predon prišli so do visokih šol, potem pa ravno po miloserciji nemških družin pridobili si promodjenja, zdaj pa z vso močjo trudijo se, dolžnost šole obiskovati

Reich und arm.

Reiche und Arme hat es jederzeit gegeben und wird es immer geben, mögen diese oder jene Männer, Clericale oder Liberale, Deutsche oder Sloenen die Veratser der Regierung sein. Der Unterschied zwischen den liberalen und clericalen Abgeordneten besteht einzig und allein darin, daß die ersteren jederzeit bestrebt waren, auch der ärmeren Bevölkerung die Mittel an die Hand zu geben, daß wenigstens ihre Jugend sich aus der Armuth emporswinde, während die Clericalen ohne Rücksicht den Satz aussprechen: „Bauer bleib bei Deinem Pfluge und Deine Söhne und Töchter sollen, wenn Dein Grundbesitz nicht für Alle ausreicht, Tagelöhner und Tagelöhnerinnen bleiben.“

Es ist bemerkenswerth, daß gerade jene Männer unter den Pervosen, die sich aus der Armuth durch ihre Studien auf deutschen Schulen und Universitäten zu hohen Stellungen im Staate emporgearbeitet haben, am meisten dafür arbeiten, daß die Landbevölkerung in Unwissenheit und Armuth verbleibe. Daß diejenigen Pervosen, welche dem geistlichen Stande angehören, dieser Bestimmung sind, ist am Ende nicht zu wundern; der Geistliche darf nicht heirathen, er hat keine Familie, keine geselligen Kinder; er kann daher auch nicht der Jugend dieselbe Liebe entgegenbringen, wie ein Familienvater, oder wenn er die Jugend auch liebt, so hat er doch nicht das Verhältniß von der Nähe, welche einem Familienvater die Verjorgung seiner Kinder verursacht. Bei den Geistlichen ist es nicht Mangel an Nächstenliebe, es ist nur eine falsche Auffassung der Lebensverhältnisse, welche häufig noch durch nationalen Fanatismus noch mehr in die Irre geföhrt wird.

Wer aber vermag jene Pervosen zu entschuldigen, welche in ihrer Jugend bei deutschen Familien das Unabenbrod gegessen haben, um zu studiren, welche mit den mannigfaltigen Schwierigkeiten kämpfend, sich endlich bis zur Unioersität emporgearbeitet und sich nach und nach ein bedeutendes Vermögen erworben haben, und nun mit aller Macht für die Verfürzung der Schulzeit und für die gänzliche Slooenisierung der

okrajšati, in šole čisto poslovenščiti, ter nemščino izpahnti iz šol, ktera je vendar sama njim pomagala do sedajnega dobrega kruha. Kdo bi ne zameril takim pervakom, ki se bahajo ne znati samo slovensko in nemško, temveč tudi francosko in laško, ki mešajo svoje govorjenje vedno s francoskimi ali drugimi ptujtmi besedami, od kmeta pa tirjajo, naj bi se učil samo slovenskega, in naj bi vzel svojim otrokom priliko, dobiti si na ptujem dostojnega življenja. Pa ne mislite da pervakom te baše zadostuje, obropati dobre to nemškega jesika samo kmete, ti ljudje niso nikoli siti. Da je to resnica, kaže nam naj boljše sklep, kterega so nedavno v Ljubljanskem obinskem zboru sprejeli, da se namreč v celi Ljubljani po ljudskih dolah mora učiti samo slovensko; in vendar ima Ljubljana 6000 nemških prebivalcev med 18000 slovenskimi; še le v višjih razredih naj bi se učilo nekoliko nemškega, pa samo po strani; to je nepostavno. Kaj pa pride iz tega?

Revni mali slovenski vradnik v Ljubljani pošilja svojega sina, kteri je doveršil v Ljubljani svoje štiri slovenske normalne razrede, v slovensko gimnazijo; to terpi tri ali štiri leta, potem pa očeta nagloma prestavi v nemško mesto. Kaj pa bo zdaj počel s svojim sinom, v Ljubljani pustiti ga ne more, ker plačati mu ni mogoče drugega stanovanja in reje za svojega sina v Ljubljani, za to niso dohodki njegovi dovolj veliki, v nemško gimnazijo ga ne vzamejo nikjer, ker ni se naučil nemškega v Ljubljani dosti za nemško gimnazije; oče mora toraj s težkim sercom dati ga učiti se čevljarstva, krojaštva ali kaj drugega.

Kaj pa bodo počeli pensionisti v Ljubljani, in teh je tam več stotin naseljenih. Njihovi otroci, otroci nemških starišev, učili so se do zdaj nemško. Tem pensionistom, ki leto na leto nar manj 100000 goldinarjev v Ljubljani pustijo, ni treba tam ostati, zapustili jo bodo, in naselili se v nemško mesto; toraj zgubi Ljubljana vsako leto nar manj 100000 goldinarjev denarja, kterega bo dobilo kako nemško mesto.

To pa kmetom ljubljanske okolice tudi ne bo koristilo, ker zaaluček mestne okolice je toliko manjši, kolikor se zniža prebivalstvo mesta. Veliko izgledov bi še lahko našli, kako škodljivo mora Ljubljani biti, če bodo še dolgo tam rogovillili pervaki, pa zdaj naj bo dovolj s tim, kar smo ravno povedali.

To je gotovo da revni slovenski oče v mestu terpi ravno toliko, kakor revni slovenski kmet in nemško družine v mestu. Perraki pa mencajo si smeja je roke, ter ne bodo pošiljali dolgo časa svoje otroke v slovenske šole. Od začetka gotovo, da presepajo ljudi, pa dali bodo učiti svoje otroke doma nemščine, ker imajo denarja dovolj za to.

Schulen kämpfen. Wer vermag diese Sorte Pervakten zu entschuldigen, welche sich selbst rühmen, nicht nur fertig slovenisch und deutsch, sondern auch französisch und italienisch zu können, diese Sorte, welche ihre Rede selbst mit französischen Floskeln speist, um mit ihrer Sprachkenntniß zu prahlen, auf der anderen Seite aber veranlaßt, daß die Landbevölkerung einzig und allein slovenisch lerne, ihrer Jugend daher die Möglichkeit benommen wird, ein Fortkommen anderwärts zu finden.

Glaubt übrigens nicht, daß diese Sorte von Pervakten bloß die Landbevölkerung der Wohlthat des deutschen Sprachunterrichtes berauben will, diese Leute sind unerfättlich. Davon giebt der jüngste Gemeinderathsbefehlß in Laibach das schlagendste Zeugniß. In sämtlichen Volksschulen der Stadt Laibach, welche mindestens 6000 Deutsche und 18,000 Slovenen zählt, soll von nun an nur slovenisch gelehrt werden, die deutsche Sprache wird nur in den höheren Classen gelehrt u. s. als nebenfächlicher Gegenstand. Welches wird die Folge davon sein. Der Sohn des armen slovenischen Beamten wird nach Absolvirung der Normalclassen in das slovenische Gymnasium eintreten, er wird vielleicht 3 oder 4 Jahre das Gymnasium besuchen, plöglich wird sein Vater in eine deutsche Stadt veretzt. Was soll er mit seinem Sohne anfangen? ihn in Laibach zu lassen und dort ein theures Kopfgeld zu zahlen, dazu fehlen ihm die Mittel, in ein deutsches Gymnasium kann er ihn nicht geben, weil sein Sohn nicht genügend deutsch gelernt hat, er muß ihn nachgedrungen in die Lehre geben.

Was aber werden die Pensionisten in Laibach machen, deren es mehrere Hundert giebt, und deren Kinder bisher, weil von deutschen Eltern, nur deutsch gelehrt haben. Diese Pensionisten, welche jährlich in Laibach mindestens 100,000 Gulden verzehren, sind an diese Stadt nicht gebunden, sie werden sie verlassen und sich in einer deutschen Stadt ansiedeln. Die Stadt Laibach verliert dadurch mindestens 100,000 Gulden jährlichen Einkommens, das Geld wird in deutsche Gegenden wandern. Das kann für die Landbevölkerung der Umgebung Laibach auch nicht von Nutzen sein, denn wenn die Bevölkerungszahl der Stadt abnimmt, nimmt auch das Einkommen der Landbevölkerung in der Umgebung ab.

Es könnten so mannigfache Beispiele von den Nachtheilen erzählt, welche den Deutschen und Slovenen droht, wenn die slovenischen Pervakten noch lange das große Wort führen werden; doch für heute sei es an dem Erzählten genug. Soviel ist gewiß, der arme slovenische Familienvater wird in der Stadt nicht minder darunter leiden, wie der slovenische Bauer und nicht minder wie diese die deutschen Familien in den Städten; die Pervakten aber reiben sich dabei schadenfroh die Hände; denn man glaube ja nicht, daß diese ihre Kinder lange in slovenische Schulen schickten werden, im Anfange vielleicht, um den Leuten Sand in die Augen zu werfen, sie werden aber selbst da, weil sie die Mittel besitzen, ihre Kinder zu Hause durch Hauslehrer in der deutschen Sprache unterrichten lassen.

Čez par let pa bodo dali svoje otroke v druga mesta, da bi jih somestjanje ne vidili, in da se popolnoma na nemških šolah izobratijo. Tudi hčerke ne bodo dali v Ljubljanske šole, ker znajo je, da pervaki pošiljajo svoje hčerke na Nemško, da se tam olikajo. Dekliške šole v Ljubljani pa morajo biti samo slovenske, da se ja otroci revnih slovencev in nemcev, in kmetov, kateri nimajo denarja, pošiljati svoje otroke v Lindau ali Dessau, odrodijo samo po slovensko. Zakaj pa pervaki hočejo, da njihovi sorodnjaki ostanejo nevedni, in se množijo v nevednosti?!

Samo zato, kjer dobro vedó, da bi jim odklenkalo pri tistih, ki so si prisvojili bogatih nemških nevednosti, med slopmi pa je tisti kralj, kateri je slep samo na eno oko; in pri nevednostih gode je abecodar prve gosli. Goslo pervakov pa je: „Za sebe vse za narod pa nič.“

Kake pervaki na Kranjskem ravnaže.

Če nemška in liberalna stranka kmetov svari pred takim ravnanjem, se ne veruje temu svarjenju toliko, kakor bi bilo prav, kjer zavoljo vednega znanstva od pervake strani, kmetje na Kranjskem nobenemu voč ne zaupajo, kateri le malo po nemških diši. Veseli nas tem bolj viditi, da so tudi pri naših nasprotnikih modje, ki imajo toliko poguma oboediti to ravnanje pervakó. Saj se vo, da se takim modam ne godi boljše kakor nam, tudi take psujejo in obrekujejo pervaki listi ravno tako kakor nas. „Ljudaki glas“, ki iskaje v Ljubljani piše o ravnanju pervakov sledeče: Is doseďanjih števik se je lahko vsak prepričal, da imamo le blagor ljudstva pred očmi, in to gotovo v voči meri, nego tisti, ki se za edino patentirane rodoljubne razglajajo in nas stiskajo in sumničijo. Z vednim vpitjem „narod“, pa „narodnost“, pa „Narodni dom“, pa „Slovani“, pa „slovanstvo“, s tem se ravno in lačno ljudstvo, od vseh strani stiskano, ne nasiti. Kdor svoj rod ljubi, in tak je menda pravi „rodoljub“, ta bo tudi za skrbel, da bo ljudstvo kaj jesti imelo in da ga ne bodo vedno od sodnje do sodnje tirali ter mu težko prilašeno imetje jemali. Kak „rodoljub“ je tisti, ki v nedeljo pri gladi vina Slovanom in narodu napiva, v ponedeljek pa nad svojim rojakom, ubogim kmetičem, vpije in mu sãdnjo kravo vzeti grozi, če tega in onaga ne bo plačal? Kaki rodoljubi so tisti, ki danes pri kmetu za „Narodni dom berãdijo, jutri pa bodo kmetu zaničevali, in če bo „Narodni dom“ zidana, tega kmetu še not ne bodo pustili, če ne bo dobro oblečen ali pa kak upliven župan. Če svoj rod ljubijo, potem morajo ljubiti tudi revnega bajtarja, zadolženega kmeta in

Nach ein oder zwei Jahren werden sie schon langsam ihre Söhne in andere Städte schicken, um sie den Augen ihrer slovenischen Mitbürger zu entziehen und sie an deutschen Schulen studieren lassen. Ihre Töchter werden auch nicht in Laibach unterrichtet, ist es ja doch allgemein bekannt, daß die Berufen ihre Töchter in's deutsche Ausland in Mädcheninstitute schicken. Die Mädchen Schulen am Lande und in der Stadt müssen aber slovenisch werden, damit der unbedeutende Sloene, der Deutsche und der arme Bauer, welchen die Mittel fehlen, ihre Kinder nach Lindau oder Dessau zu schicken, ihre Kinder slovenisch erziehen. Warum wollen aber die Berufen, daß die Angehörigen ihrer Nation in Unwissenheit leben und sich in Unwissenheit fortpflanzen? Weil sie in ihrem erbärmlichen Egoismus einsehen, daß sie neben den mit reichem Wissen ausgestatteten Deutschen nie eine hervorragende Rolle spielen können; unter Blinden ist aber der Einzige König, unter Unwissenden kann schon der KVV-Schütz die erste Bieline spielen. Die Berufen haben nur einen Wahlspruch: „Für sich Alles, für das Volk nichts.“

mu na noge pomagati, namesto ga s tožbami uničevati! Kaj ima „rod“ ali „narod“ od tega, če se napravljajo „narodne veselice“, pri katerih se govori, popeva in popiva; kmetič pa tam za plankami gleda, svoj tabak fuli in si tam na tihem misli: „Zakaj nisem še jaz Slovenec, da smel tam med gospodi sedeti in piti!“ Mi nemamo nič soper nedolžne veselice, naj se vsak zabava po svoje in za svoje; pa le temu oporekamo, da bi bil to usor rodoljubja, če kdo za narod govori ali pije. Usor rodoljubja je to, če kdo svojim rojakom v rosnici pomagati hoče, bodisi z dobrimi sveti ali s denarji ali s koristnimi napravami. Kdor pa hoče od naroda le jemati, pa mu nič dati, tako rodoljubja je malo vredno, če prav vedno vpije „živijo Slovenci!“

Naš narod se bolj in bolj v revičino pogrezuje, kmet je tak siromak, da je groza; na Stajarskem tuji kupujejo slovenske kmetije, na Kranjskem pa tudi boben poje bres prenehajajo (le poglejte v „Laibacherico“). Toda vse to naših „rodoljubov“ ne gane; kako bi tudi, saj nekteri iz njih še sami pomagajo pri tem. In s takim „rodoljubjem“ hočejo biti edini poklicani voditelji naroda, ter vsacega za izdajalca proglašé, kdor jim kaditi ne vo!

Ko bi pravo ljubezen do svojega roda v srcu imeli, potem bi ne mislili na zidanje „Narodnega doma“ (saj gostilnic imamo tako zadosti), ampak ustanovili bi en denarni zavod, kateri bi imel nalogo, revne rojake rešiti propada, zarubljene kmetije rešiti za slovenski rod, ter ne dopustiti, da bi narodno blago v tuje roke prišlo. Tak zavod bi moral tudi skrbeti, da bi se revnim slovenkim rojakom zaslužek pridobil in se jim boj za življenje olajšal. Zakaj ti ljudje v svojem „ognjenim rodo-

ljubji* ne vidijo ljubljanskih obrtnikov, ki jim jetniki na Gradu vse zaslužek jemljejo? Zakaj ne vidijo marljivih Kropničanov in Kamnogoričanov, ki bodo po angleški konkurenci kmalo ob vse zaslužek prišli? Zakaj ne vidijo ubogih slovenskih tetakov, ki po vseh deželah iščejo, kje bi zaslužili kak sold za svoj prazni želodec, naj bo delo še tako težavno in nevarno? Zakaj ne vidijo toliko revnih Slovencev, ki se mučijo po službah in tovarnah, pa pri voditeljih svojega naroda ne najdejo svetaja in brambo, ko bi se jim prav krivica godila?

Vseh teh zato ne vidijo, ker mislijo, da se človek še le s dohtarjem ali profesorjem prične, uboga para pa naj si sama pomaga, kakor si boče, in ni za drugega, kakor da se zaničuje in trpinči.

Tako miše list, čigar vrednik in izdajatelj so ravno tako zagrizjeni kakor pervaki, samo da so ti možje pošteni ter se jim pred ravnanjem pervakov še gnjuši.

Pri luči je dobro živeti in umreti.

„Bodi luč!“ — ukazal je Vsemogočni, ustvarjajoč čudežne nebesne telesnine — in bila je luč, ki je ločila noč od dneva. — Svitloba je ljudem, živalim in prirodninam neogibna potreba, brez katere ni mogoče nobenega razvoja. Drevesa v gozdu, logu in sadonosniku; želišča, cvetice na polji in travniku dvigujejo glavice v zrachi prostor, kjer uživajo dar svitlobe ter si krepijo svoj življenjski. Ako odtegnemo živalici in rastlini luč, hirala bode vedno bolj, dokler ne pogine. — Zajčja detelja in tudi druge rastlinske vrste v temi svrtijo listke; v klet spravljen krompir, repa in korenje pa poganja blede in šibke lističe — nagnjene k linici, od koder prihaja le nekoliko svitlobe v podhišno shranilnico. — In tako bi lahko naštel mirijado primerov o potrebi luči, o potrebi svitlobe v naravi, katero je Večni tako uredil, da koristi vsakemu tudi nar manjšemu bitju. Luč je tedaj tista skrivnostna moč, ki združuje svetove s sedešem Večmogočnega, in utrjuje vez med pametnimi duhovi in prizanesljivim stvarnikovim srcem. O tem ugibati ni dolgo treba, ker nam zgodovina verosakona itak pravi: „Bog je luč;“ — „On je oče luči“ — in „Zveličar je luč sveta.“ — Stem sme pa dovoljno uverjeni dokazov, naj si tudi človek v svojem delokrogu poišče potrebne luči in svitlobe; v temi bivati je samo tistim ugodno in pogojno, ki se bojé belega dne. —

Pridni bralec, zavernil mi bodeš; vsaj ne ljubim teme; rad imam sročajočo danico, ki me s svojim čarovnim svitom k delu vabi; prisočno rad posdvajam slatorumeno sončnice, ki ogreva zemljino površje in izbuja kal setve na polji — in hvaležno se tudi oziram na bliščečo luno in berleče zvezdice na večer, kadar popravljam pri hlevu in domu, preden zatienem utrujeno oko v zašel, en miren počitek. — Prav je! — A znano

mi je pri vsem tem, da kmetaki stan še svit tisto ljubavo zore ne posna, ki pošlja svoje prijazne in nadepolnega upanja obstoječe trakove med delajoči svet. — Kmetaki stan še ne pozna tiste svitlobe, ki bi mu razvedrila oko in um, ter mu vživati pripustila prelepo luč neodvisne samostalnosti, značajne zavesti in ne pristiljene domovinske svobode. — Se vé, da so le to priporodljive besedice na belem, toda razumno jih je poslušovati, in pri vsakem početju je vpora! ljovati, da bi dojanako več koristile nego vselotna slooparska vodila prililjiviga in svetoblinega časnikaštva. — Kdor s kmetom živi, lahko brez teže senco in temo opazi, kjer dremotno mirujo bistrovidnost naših domačinov — in kjer priklenjena osvobodjenja čaka delaven duh južnih Štajarcev, katerim je neogibna potreba, prižgati svetilnice one zavesti, kojoj še davno nosi v rokah naš sosed — Nemec. — Če bi preiskovali njegovo imetje in občevanje sé sodrugi, zavzeli bi se njegovi pomirljivosti, treznosti, delavnosti in vzvišeni v šoli in v nepokvarjeni, spoštovani družbi. — Tam ne nosi kmet pri potrebnih javnih razgovorih klamuzo vedno v roci, da si jako vljuden; on prednaša želje in prošnje predpostavljenim s vdano odkritoserčnostjo, ker vé, da le njegov žulji vzdržujejo občinstvu vnetje za dom in deželo. —

Je-li pri nas ni tako? — Naš ubogovercon kmet tidi še večinoma v ratišji; znajoč, da or ne sme zahajati tje, kjer se le — izvoljeni — pajdašijo; da on ne sme udeleževati se pogubnih obravnav in istih skrivitih, kjer je uganila prelepa luč štajarskega domoljuba — kjer vihrasto vliga protidimni požar svetinje slavne naše dežele. — Lá vé boren kmet iz tibe bajtice kaj kričé domači rogovileci na domovinkih tleh? — Ne! — On, ki od svita do mraka napenja silovito svoje moči, da mu ostane jedina kravica v hlevu, da oblože deco, sebe in šeno za zimo, da si prikrbi telesno hrano za družino — ta prost in nedolžen mučenec nima drugega, nego nedoljo ali kakov sejm, kjer si privoči za groš belega kruha; o duševnem napredku treba mu ni vrednosti, ker je itak še dovolj isurjen v lisanju črnih rok. Ozmimo se nekoliko v poznana domačinaka krajišča; stopimo v oske dolnice, prehodimo gorovje in poiščimo vesepovodji od župnije do župnije samotne prebivalce, vidili bomo vasekosi strašanako duševno revščino, ki odino le izvira in vrazpolne trdnjave črnoprogih, nesrečo-šeljnih in nevdoljnih zakonjakov. — Take ovce se vé da se puste vsakóvoljno voditi; a nesrečne so, ker imajo pastirja — aleparja in zapeljivea. — Ni treba ondi luči in svitlobe? ! V vseh in trgih najdeš ocar bolj isoobrašeno ljudstvo, katero bi povse rado napredovalo v vsestranskem obzirju, pa še ne more; kajti tu in tam trojijo krasravi gladni naseljivo boleznii in tako zabranjujejo mačkii steso-svobodnemu in vsajjemnemu delovanju. — Ni potreba tukaj prižgati tiste svetilnice, da bode štajarski vaščan in trčan gledal ono vrtlobo, katero mu v prekrasnih barvah kaže resnico in pravico? !

jih volite, da dosežejo zaželjeno čast, če ne še kaj drugega, kar jim je morebiti še bolj všeč. Volite toraj moše, ktere poznate dobro, in kteri poznajo tudi dobro vaše potrebe, ter so tudi pogumni za stopati vas neostrajljivo, in videli bote, da se gotovo vse na boljše obrne. Styria.

Iz Ipavske doline. Več časa že je napravila vsako leto 8. septembra podružnica kranjskega kmetijskega društva v Ipavi ljudski praznik s tombolo, ter obrnila dobiček tega praznika za kmetijske potrebe. Letos pa je drugače. Odkar so prvaki v Ljubljani izdali besedo „Narodni dom“ ter beradijo za to od hiše do hiše, napravljajo svečanosti, kolikor je le mogoče, vstanovil se je za Notranjako tudi komitê, več kot sto glav visok, ter sklenili so napraviti 3. septembra t. l. velikansko sleparno svečanost v Postojni za Narodni dom združeno s efektno loterijo. Ali notranjskim kmetom to menda ni bilo prav po volji, zato je bila prepoved finančnega ministerstva, napraviti loterijo tem ljudem prav vgodna. Rastrosili so namreč: Finančno ministerstvo prepovedalo je loterijo, ali ker se je deželni predsednik Winkler potegnil sam za to reč, dovolilo jo je poznej. Zdjaj pa bi za letos ne bilo bi več časa, ker taka svečanost potrebuje veliko pripravljanja, in znebili smo se za letos tombola za Narodni dom — taka tombola je namreč navadno sredstvo izstiskati krajcarje iz revnih kmetov —; pa napovedali so še nam ta brezumni davek za prihodnje leto. Ne dosti, da so napravljali v kratkem zaporedoma veselice za spominek Jurčičev, za spominek na grob bogatega upernega doktor Bleiweisla, in za Narodni dom v Borovnici, na Verhniki, v Brezovci, na Logatecu, v Cirklnici in v Sežani itd. in molzili s navadnimi izreki naše kmete, kterim je komaj mogoče davke plačevati, traja to odiranje in sleparjenje kmetov še vedno na dalje. Ker je bila napovedana velika narodna tombola na 3. t. m., treba bilo je vtisniti se podružnici kmetijskega društva s njenimi tesnimi potrebami, in prostor narediti visokimi in širokimi potrebami narodnega doma; opustiti bi bilo toraj treba 8. septembra tombolo namenjeno za kmetijske potrebe, da se ne vzame priložnost Ipavcem, nositi svoje dosti britko zaslužene groše v Postojno za Narodni dom, in da bi ta mala tombola kmetijskega društva ne opovirala veliki svečanosti za celo Notranjako. Komaj pa so zvedeli ti narodni osrečevalci v Ipavi, da se je namenjena svečanost prestavila, naredili so žeš noč komitê, ktero je sklenilo napraviti na 8. septembra svečanost s obligatno tombolo, pa gotovo ne za Ipavske potrebe, kakor je bilo dolejšje navadno vsako leto, temuž za Narodni dom. Žalostno je, da se da kmet slepariti takim osrečevalcem naroda, še žalostnejše pa je, da si ti ljudje upajo Ipavskega kmeta molziti, kteri je še tako v hudi stiski, ker znano jim je, da je letos toča brez usmiljenja pomlatila vse vinako tero, ktera je edini up Ipavskega kmeta, znano jim je tudi, da je cela Ipavska dolina svrolj

večletnih slabih letin v hudi denarni stiski, toraj nima ravno velike potrebe za svečanosti in norčije. Pa kaj takega prvaki in njihovi poslanci ne pomislijo, gre za Narodni dom, tedaj treba je metati kmetu pesek v oči. Če si misli društvo Narodnega doma hišo sidati, naj da denar za to hišo samo, ne pa iskati revnih kmetov po kočah, in beradiiti od hiše do hiše, in kar je še huje, zapeljavati kmeta do igre. Če kdo pravi, da bi bilo sidanje Narodnega doma v kako občno korist, je to naj huja sleparija. Beradiiti od hiše do hiše je po postavi prepovedano, ravno tako se smejo nabiranja in igre v resnično dobrodelne namene samo isjemno dovoliti. Upati je tedaj, da bo vlada storila konec ti veliki slepariji. Kmetje odprite vendar oči, in ne dajte se voditi za nos takim, ki imajo vedno besedo narod v ustih, ki se imenujejo varhi slovenskega jezika, v rosnici pa nimajo drugega namena, kakor vam trudno in teško zaslužene krajcarje iz žepa spraviti, da bi svoji čistilakomnosti, in svojim brezumnim domišljijam zadostili.

Iz Českega. Po prijatelju dobil sem vašega „Kmetkega prijatelja“, veselil me, da na našem doljnem Štajerskem tisto brezumno šuntanje še ni pokvarilo čisto vseh ljudi, da jih je vendar še nekaj pametnih ostalo. Jaz sem tudi rojen Štajerec, slovenska mati me je rodila, pa hvala Bogu pametni so bili moji starši toliko, da so me pošiljali v šolo, in so mi tudi večkrat palico pokazali, če se mi ni ravno dopadlo učiti se. Naučil sem se toraj že v ljudskih šolah nekoliko nemškega potem v srednjih šolah v Celju prav dobro, najmlajši sin pobral sem svoje kopita, ter jo pobereh po svetu. Tukaj na Češkem sem zadnjič dobil svoj dober kruh, ali ne zato, ker bi bil znal Češki, dobil sem svojo službo z nemščino. Saj se ve, da zdaj rogovilije pri nas kakor pri vas nekteri banderonosi, ter bi radi zaterli vse, kar ni češko ali vsaj slovjanško. Jaz pa sem ostal, če tudi bivam še več ko dvajset let v tujini, vedno Štajerec, blagor mojega naroda mi zmiraj na srcu leži, akoravno sem dalje od domovine, in jo bom teško še kdaj vidil. Ali vi dragi vrednik kmetkega prijatelja pišete mi tako po volji, podučujete tako resnično moje rojake, da bi vam tudi rad malo in prav resnično zgodbo ki sem jo sam doživel poslal, razglaise jo mojim sorodnjakom Štajerskim kmetom. Večkrat so še brali kaj takega v povestnih kvkvičah, vidili so morebiti skoraj kaj enacega v gledališčih, če so imeli priliko kdaj obiaski ga. Ali kar so tam brali, ali vidili je bilo zmišljeno, to pa kar jaz vam pišem je gola resnica in sicer žalostna, poznal sem sam vse osebe o kterih se tukaj govori. Prišel sem v naš terg leta 1860, in dobil tukaj službo, ki me rodi počteno Bila je v tem tergu stara udova, precej pramočnja, imela je prav lepo, počteno in pridno hčerko. Ni se čuditi toraj, da je imela deklica snubačev na vaak perst deset. Zbere si če tudi ne nar lepšega pa vendar nar bolj pridnega in varčnega, pa ravno

ta varčnost njesega šenina bila je neoreča celi družini, ker šenin ni bil le varčen, temveč lakomen. Ker stara mati ni dala hčeri pri motitvi vsega premoženja, prevzame ga lakomnost, dal je strupa materi svoje žene, da je umerla na enkrat brez kake bolezni. Kakor je v takih veseh ali tergh navada, pride međnar merliča gledat, pravi, da je v resnici mertev, in pokoplje ga. Tako se je zgodilo tudi pri ubogi stari udovi. Ali ljudje, ki radi sodijo slabo, če tudi nimajo usroka, jeli so si šepetati da sinah ostrupil je staro vdovo, od začetka po tihem, pa vedno bolj očitno tako, da svodela je tudi mlada žena, kako sumijo ljudje njenega moža. Spoštovala ga je, videla še nikoli ni nič slaboga pri njem, zato je je serce grošno bolelo, in v svoji zadrugi prašat gre fajmostra, kaj bi ji bilo vendar početi. Fajmošter svetuje ji, da naj gre k sodniji, ter prosi, da bi izkopalj truplo umerle matere, da bi ga zdravniki pregledali, in spoznali, kake smerti da je umerla, tako bo zavezala ljudem josiike. Prepričana, da mož ni kriv smerti matere, gre prosit sodnijo, da naj se razkoplje truplo mertve matere, sodnija ji to rada dovoli, ker tudi tam so že čuli, kaj si ljudje pripovedujejo. Zdravniška preiskava pa je dokazala, da mati je dobila v resnici strupa, in da je na tem umerla. Ker so ljudje sumili že popred zeta, in ker je apotekar ali lekarnik spričal, da je ta en dan pred smertjo udove kupil pri njem strupa, da bi miši pregnal, zaperli so zeta, in obstal je, da ga je hudič lakomnosti prevzel, ter je umoril udovo, da dobil bi poprej njeno premoženje. Obsodili so ga k smerti, ali presvitič cesar pomilostil ga je v ječo za celo življenje. — Rевна mlada žena, ki je porodila malo deklico ravno tisti dan, ko ji odpeljajo m-ža v ječo, da ga ni vidila nikoli več, ni mogla več ostati v tem kraju, prodala je hišico in vse posestvo, ter se napoti a tom denarjem proti Dunaju, kjer je živel prav skrito, in samo za izrejo svoje hčere skerbela. Hčeri je rekla, da je očeta nemila smert pograbila, ker ni ji hotela napravljati žalosti. Tako je do-rastla hčerka, stara je letos dva in dvajset let, in ni bilo materi več mogoče prikrievati ji, kaj se je z očetom zgodilo. Pred nekaterimi dnevi prišla je neka priprosto černo oblečena deklica do našega pravitilega cesarja, ter ga prosi milosti za svojega očeta, ki svojo pregreho pokori še dva in dvajset let. Cesar objlubi ji milost, če jo o e le zaščiti. Poprašala toraj za njegovo vedenje in sve, da običa-luje resnično ves čas, kar je v ječi zapert svojo pregreho in nima druge želje, ko viditi še enkrat svojo ljubo ženo in hčer, in jih prositi odpuščanja. Pomilosti ga cesar, in da mu prostost. Ali ko revček, ki pokoril je stanovito dva in dvajset let svojo pregreho, sve veselilo novico, prevedi mu je bilo, od veselja pade na tla, in ne vstanee več, mertvoud ga je veselja zadel. Čez nekoliko dni dobite žena in hči, ki ste šeljno pričakavale spokor-jenega moža in očeta, od duhovna ki je obiskoval

jetnike černo zapečateno pismo, in v n'em 692 gol-dinarjev, ktere je zaščiti in privarčeval revni jetnik v 22. letih svojega zapora za doto svoji hčeri. Opominja jo vredni duhoven, da naj oborne denar dobro, blagoslov Božji je pri njem, in naj se ne da preslepiti vragu, naj ima vedno pred očmi, koliko je moral preterpeti njen oče, ker se je dal preslepiti od lakomnosti in denarja. Spokor-il se je, in vmeri je pokojno, blagoslovil je ženo in hčer, zato bude tudi srečno živel. Brali ste to povest morebiti še v kakem drugem časopisu, ali veselilo me bo če podate tudi to drobtinico od mene iz daljave mojim verlim rodnjakom, naj jim bo v poduk. H. Y.

Razne stvari!

(Naš deželobranski bataljon) tudi Mariborski, Celovski in Belaški čast je imel, kakor se nam piše iz Bruka, da ga je pregledal pod poveljem polkovnika (obersta) baron Böklin-a naš presvitič cesar. Ko je pregledal cesar bataljone, za-povedal jim je nastopiti, in se skazati v praktičnih vajah v streljanji. Po dokončani vaji pozval je cesar (astnika (oficirje) na čelo, ter pohvalil je dobro izobraženje vojakov. Pri defiliraji mu je dopadlo posebno lepo deržanje, in eksaktno stopan-je naših vojakov. Naš bataljon se pripelje s posebnim vlakom 17. t. m, ob pol devetih vjutraj domu v Celje nazaj.

(Učitelji gornjegradskega in vran-skega) Slov. Gospodarju* naznanjamo, da nismo samo sklenili omenjeno „šibal“ vpeljati; temveč je knjižica od Miklošiča „slov. nemška začetnica“ uže vpeljana celo leto — in niti eden oče in ni-jedna mati se še zoper uka nemščine v naših šolah ni pritožila. — Pusti nas listič — in spoštovane nadzornike pri miru; vsaj nimaš nijednega otroka v naših šolah! —

(Poštmešter, kije zginitil). Poštmešter in kupec v Središči Ernat Grilz je napovedal krido, in zapustil svojo ženo, katero ima še le malo časa, in dvoje brator in seester, ter zginitil je 20. avgusta na enkrat, da nikdo ne ve kam. Kakor spričujejo pisma, ktera je pisal svojim prijateljem, je menda Grilz iskal si drugo domovino nar berše Ameriko; Središčanje pravijo, da je dobil „pae“ v ptuje de-žele. Iz prvoga mu denarja ne bo manjkalo, ker poštna direkcija pregledala je kaso, in skazalo se je, da manjka okoli 6000 goldinarjev. Ta denar prisvojil si je Grilz, nekoliko a tam, da ni oddal denarnih pisem, večidel pa je pisal denarne nakaz-nice na druge pošte in obdržal je denar sam zase. Tudi slabe menjice je izdal. Vse preganjenje in iskalna pisma so bila do sedaj zastoj, niso ga še dobili.

(Samomor). Pri Ormuži se je 4. sept. o polдне komtur nemškega vitezkega reda in c. k. major b. a. Žiga Ži Königsbrunn vstrelil ravno v serce, in v svojo življenje nagloma končal. Bival je več mesecev na svojem posestvu Samoček-u, kjer

se je zavoljo neozdravljive bolezni samega sebe usmertil.

(Sredstvo proti terganji po udih.) Če koga po udih terga, in ga na tako mesto čebelja piči, pomaga to naglo. O tem se je govorilo in pisalo že veliko, nekteri so rekli, da pomaga in polajša hude bolečine, drugi pravijo, da to ni resnica, ter ne pomaga nič. Vnovič pripoveduje nam nekdo, kako je je ozdravil terganjo po udih na ta način. Pripoveduje nam tako-le: Ko sem ležal 28. marca t. l. v postelji, tergalo me je tako po levi nogi, da mi ni bilo prestatl, ter nisem mogel ganiti leve noga, dobil sem list v roke, v kterem je prijatelj pisal šaljivo, kako so ga čebelje terganje po udih ozdravile. Poskušal sem že mnogo zdravil, ja vse, kar se mi je svetovalo, da bi se bli znebil hude bolezni, pa spoznal sem, da bilo je vse gola laž. Sklenem toraj dati si bolno nogo vpikati od čebelj. Naglo si tedaj napravim skaljico za čebelje, naredim ji toliko luknjico, da je mogla izlesti samo ona čebelja iz nje. Prvo čebeljo ktera je izlesla, primem s paličico, ktero sem namazal z medom, pritisnem jo na bolno nogo, piči me hitro, ter pusti zelj v moji nogi. Z drugo, tretjo in četero sem ravnal ravno tako, in pičila me je tudi v resnici vsaka. Čez nekoliko sekund izderem zelje iz noge, in ko me je nehale boleti od čebeljnih pikov, prenehalo mi je tudi terganje po nogi. Šestisti dan izlesel sem iz postelje, drugi dan pa grem še v gozd na svoje navadno delo, gosdar (borštnar) sem, brez zaderšaka. Nekoliko časa me je noga še sklela, pa čez 4 ali 5 dni je prešlo tudi to, in ozdravljen sem popolnoma. Komur se poljubi naj poskusi to zdravilo, če ga mu je treba.

(Kako moramo razstergane petake spopati) nam pove razglas finančnega ministrstva do vsih c. k. vradnij in denarnih kas. Tem vradnijam dovoljen jo za plačo jemati ali menjati le take razstergane petake za celo vrednost, to je za pet goldinarjev, kteri so zapopani s tankim papirjem, ali skako drugo rečjo tako, da se lahko vidi, da je petak cel in da ne manjka ne nar manjši del tega denarja. Nove papirnat goldinarje bomo dobili prvega oktobna tega leta. Malo manjši bodo, kakor dosedanji, mesto zelenega tiska, kakor dosedanji bodo modri (plavi). Popisani bodo na eni strani nemško na drugi pa ogersko, kakor petaki ni desetaki.

(Vraše.) V Szlatini blizo Deme na Ogerskem (v Aradskem komitatu) pobrala je goveja kuga pred kratkim nekoliko govedine. Vradništvo kraljevo prizadevalo se je sicer kugo pregnati, zapovedalo je vse sredstva služljive v ta namen, pa zastonj, ker ljudje so ravnali temu nasprot misliči, da kugo jim je pricoprala (pridarovala) neka copernica, in da toraj vse ta sredstva ne bodo pomagala nič. Da bi jim copernica škodovati več ne mogla, gre cela ves na pokopališče, iskopljejo merlice neke stare šene ni starega moža, ktera je vidil nočni stražnik vsako noč vstati iz groba (!)

Drugi dan gre zopet cela ves s popom (staroverskim duhovnom) s učiteljem in zupanom na pokopališče, in iskopljejo občinskega pastirja, kterega so o veliki noči pokopali. Merlica do srca iz tergali, ga z gnojnimi vilami raztolkli in potem sešgali, staroverski duhoven pa je blagoslovil ga, kakor pri navadnem pogrebu. Sodnija je svedila to, in pičkava se je že začela. Lejte kaj takega se more še zgoditi leta 1882.

(Nenavadna kaznovalna obravnjava) je pri kraljevi sodniji v Rozenavi Gömörskem komitatu (okraju) na Ogerskem. Pred dvemi mesci zaperli so naj imenitnejšega Rozenavca po imenu Žiga Moskowitz, šidova, ker sumijo ga, da je več ljudi umoril; ljudje sicer so se čudili, pa kmalo potem zaperli so tudi gostilničarja Hofmana in Getmana. Pozneje se je svedilo, da obdolžuje zavarovalno društvo v Pešti te tri imenovane, da so življenja nekoliko oseb visoko zavarovali, in jih potem pomorili na razne načine. Ogerski listi ki so nam prinesli to novico, pravijo, da so zaperli do zdaj šest sumljivih oseb, in da bo pri obravnavi mnogo prid povabljenih.

(Nečloveška mati.) Strašno surovo in nedloveško djanje pove se nam iz Kapfenberga. Deklo, ki je služila pri dobri hiši v Kapfenbergu, iskali so 10. preteklega mesca več ur nazadnje najdejo jo v svinjaku prosečo, da bi ji pripeljali babico. Vidili so pa kmalo, da nedloveška mati ne potrebuje babice za otroka, temveč samo za sebe, ker vergia je že dete, ktero je porodila v svinjak zraven tistega, v kterem so je našli. Mervto truplo otroče najdli so med gnojem, svinje so mu že požerle roke nego si glavo. Sodnajska komisija je prišla hitro tje, in se nečloveški materi ne bo ravno dobro godilo.

(Če krave nočejo mirne biti) kadar jih molžeš, daj jim moko cunjjo, ki si je namočil v merzli vodi, na križ in herbet, ali terkaj jih lahko po rogeh.

Loterijsne številke:

V Gradci: 14, 41, 57, 75, 62.
Na Dunaji: 81, 40, 70, 28, 12.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrib.

Mesta	Pšenica		Raž		Jedlnos		Ovsa		Turešica		Preos		Ajda	
	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.	š. kr.
Celjsko . . .	975	732	570	370	645	560	650							
Maribor . . .	880	510	490	340	6—	550	550							
Ptuj	710	590	350	290	650	5—	590							
Gradec	821	542	357	315	646	525	570							
Celovec	10—	529	320	350	690	5—	5—							
Ljubljana	10—	625	320	354	7—	423	618							
Ormož	975	732	570	398	645	560	650							
Dunaj	11—	8 5	873	790	865	835	90							
Pešt	1060	785	630	8—	770	682	630							

U. LANG

priporoča svojo mobilijo in vse hišne
priprave, postelje vsake baže vedno
za izvoliti si, kar komur dopade, pri-
pravljene.

V CELJI,
v gosposkih ulicah 125.

Vinske trojime

koj iz preše, in vinsko drožje plačuje
nar boljše, in že zdaj sklepa kupčijo za
prihodno jesen

Jury Jäkle,
rafinerija vinskega kamnja
v Celji, na teberski cesti.

Važno za gospodinje!

Ne mislite, da boljše

KAVO

in boljši kup dobite, če je okaravnost od
velikih zalog to je iz Hamburga ali Tersta
kupite, kot pri nas.

Mi dva prodajava kavo kil: po
goldinarji in višje; Kilo za goldinar in
20 kr. prodajava prav dobro in lepo
dišečo. Tudi

čaj (Thee)

prodajava po stari ceni od 5 goldinarjev
in višje, akoravno je davk večji. 5 kilo
in več skupaj po pošti pošiljava še cenejši.

Walland in Pellé,
v Celju,

na velkem trgu in v poštni ulici.

Alojz Puschenjak

„pri tkavcu“

v Celji

priporoča svojo dobro izbrano

zalogo blaga za jesen in za zimo,
blago za suknje in hlače.

Tifel (Tüffel), toskin, perivijen, vat-
mol in volnato robo za obleke, žamet,
kašmir, krep, terno, tibetin in lister.

Velika zaloga
glavnih zimskih pertov.

Moške srajce, zavrat-
nike, manšete noga-
vice nar bolj po ceni.

3—5

Gnojni gips

(višnjev).

ki ima 97% kristaliziranega trepljenokislaga apna,
ki je za polja, katerim apna manjka prav dober, in za
detelo, za travnike, za bieve nastilati in posipati gnoj,
tudi ga je dobro mešati med gnojnico, ta gips prav
po ceni prodaja.

Betriebsleitung des Vorderbrühler Gyps-Bergbaues
Post: Mösling, Südbahn.

Naj boljše zdravilo za gove- dino živino, kadar jo napenja,

prodaja in pošilja okrajni živinski zdravnik
J. Schlachter iz Kufsteine na Ti-
rolskem. Samo ena steklenica, ki ne velja
več ko 60 kr., zadostuje za večkrat; in se
zdravilo da ohraniti več let.